

EMLÉK

II

O az oka, hogy ezt a kis mesét mesélem, a szeszélyes, szárazarcú néha meleg, néha fagyos, simogató és korbácsoló tiszamenti szél, mert a minap is, hogy a folyó fölé szürke ködrongyokból esőt szitáló őszi köszöntött, felémhozott egy elfelejtettnek hitt kedves dallamot.

Ismerjük egymást. Minden ősszel itt járok a parton, fázósan, begombolt felöltőben és emlékeket kergetek. Ilyenkor dühödten nekem ront, mert feltételezi, hogy képes lennék visszavenni tőle mindazt, amit az idők folyamán ellopott tőlem és biztos helyre örökre elrakott.

El is kísér, valahányszor öregebben, görnyedtebben és tehetetlenebbül elmegyek. Búcsúzóul gúnyosan utánam veti a régi dal foszlányait, mintha rongyok lennének, amelyeket a távolba bukó ősök végtelen szitáló esője szétmosott.

Szét akarom közztetek osztani ezeket az esőmosta foszlányokat. Törött álmokra vigasztoltnak használhatók. Így talán majd engem is nyugodni hagyják.

Ezért úgy mondom el ezt a kis mesét, mintha temetnék. Megkísérlem, bár tudom, hogy eltemetni csak embert lehet. Emléket nem, az mindig visszatér.

Sok éve már...

Nyugalmának utolsó, bágyadt napjait élte akkor egy szenvedésre ítélt nemzedék, és akinek joga van bűnököt bocsátani, az bocsássa meg, hogy a tikkasztó, viharelőtti csendben mi nem az ég alján felvillanó félelmetes fényeket néztük, hanem egymást, és hogy a már csillagtalanná vált estéken könnyebben hatolt fülünkbe a halk baráti szó, amely szeretetről és emberiségről mesélt, mint a messzeségből morajló dörrenés.

Élni akartunk, a fojtogató viharelőtti döbbenetben is. Egymás szemébe kívántunk nézni, mert akkor is voltak életre csodálkozó nagy barna szemek. Diákok voltunk, olyanok mint a többi nagydiák, és álmunk, vágyunk minden idők ifjú álmától alig különbözött.

Talán megbocsátja, akinek joga van megbocsátani főbenjáró bűnöm, de amikor eljött az a lány és elsétált a nagy sárga gimnázium előtt, elődeim hosszú sorának példáját követve, bizony óra közben kiugrottam a tiszteletben megkorhadt ablakon, rútúl otthagya tanáromat, aki a tábla felé fordulva, a maga módján, fizika tételek között fenkölt világról álmodott, és nem tudta, hogy a közelgő moraj közelgő halált jelent.

Bevallom, én sem tudtam. Esténként itt a folyóparton halk zongoraszó szűrődött ki egy lefüggönyözött sötét ablakon, és a dallamot ezerszer ismételték némán is daloló, egymásba néző gyerekszemek.

Azután a messzi villanások egészen közel jöttek és vészes csattogásuk közben ha kiáltottál is, akinek kiáltottál, nem értette szavad.

Négy esztendő kimaradt az életünkből. Kimaradt? Dehogy maradt. Inkább úgy múlt el, mintha tízszer annyi lett volna és mire újból kiderült az ég, rájöttek, hogy már túl józanok vagyunk és az életre csodálkozó nagy barna szemekben árnyékot hagyott a kín.

Egy csendes, lefüggönyözött szobában, aranyszín őszi délutánokon, a zongora billentyűin még néha, bágyadtan felcsedült egy dal, de el is veszett a semmibe. Kintről harsogva hívott egy kemény, fiatal élet és adakozó kezével bőségesen kínált új álmokat az elhervadt régiek helyébe.

— Ne menj — mondották nagy, barna, kerekre nyílt szemek. — Számodra mindig lesz halk bánatos dal a zongorában. Itt szép csend van a nagy függönyök mögött, s a holtakat naponta együtt eltemetjük, ahogy csak kedves halottat lehet.

Elmentem. Ölelő erős karjával felkapott az élet és harsogó rohanásától sokáig nem hallottam a dalt, amely mindig visszatért, ha őszi szélben künn jártam a parton.

Ő is elment.

Messze ment. Minél messzebb innen, mert nem lehet örökké magányban éveket temetni, és az ember néha elhiszi, hogy vannak a világon helyek, ahol nem járnak kísértetek.

A messzeségből sokáig jöttek szelíd, lágyhangú sorokkal telt hosszúkás levelek, amelyek írójukról valamit mintha nem mondtak volna el.

És bennem ért, egyre ért, hallgatásuk ellen a kegyetlen lázadás.

Egy alkonyatkor, a folyó felett már jegesen fútt a szél, megírtam, hogy minden ősszel a partat járom, hogy halottj sárgák már a gesztenyék, de

esténként mégis szerelmesekkel vannak tele a padok és hogy én még most is, minden ősszel, mindent újra álmodok.

Nem kaptam választ. A messzeségből azóta nem jött szelídhangú, hosszúsúkas levél.

*

Ő volt az oka, a néha lány néha fagyosajkú tiszai szé, hogy ezt a kis mesét mesélem, mert felém hozta azt a dallamot, amelyet a minap az őszi parton egy fiúnak — ismeretlen ifjú lány dúdolt.

Ő volt az oka, a vérlázító szél, hogy levél ment innen, amelyre választ kapok, s hogy megtudtam: valaki ott a messzeségben még most is halkán, önmagában, tiszaparti álmokat temet. Azt is megtudtam, hogy minden ősszel, ha eljövök a partra, még szomorúbb, alázatosabb és koldusabb leszek. Mert eltemetni csak embert lehet. Emléket nem. Az mindig visszatér.

Zenta, 1957. augusztusában.

DIX Ottó (Nyugat-Németország):
Kislány macskával (színes litográfia)